

(ד) וַיֵּצֵא וַיֹּאמֶר אֶל הַעֲמֻדִים לִפְנֵי לַאֲמֹר הַסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצְּאִים מֵעַלְיֹו וַיֹּאמֶר אֲלֵיז רֵאָה הַעֲבֹרְתִי מֵעַלְיֶךָ עֹנֶגָה וְהַלְבֵּשׁ אֶתְךָ מִחֻלְצוֹת: (ה) וַאֲמַר וַיִּשְׁמְעוּ צְנִיף טָהוֹר עַל רֵאשׁוֹ וַיִּשְׁמְעוּ הַצְּנִיף הַטָּהוֹר עַל רֵאשׁוֹ וַיִּלְבְּשׁוּהוּ בְּגָדִים וּמִלְאָף ה' עֲמִדָּה.

גם יהושע הכהן הגדול היה זקוק לטהרה משום שבניו לקחו נשים נוכריות, ולכן השטן מקטרג עליו, אך הקב"ה שולח את המלאך בכדי לטהר את יהושע כפי שמבאר המלבי"ם (שם):

"וַיֵּצֵא וַיֹּאמֶר אֶל הַעֲמֻדִים לִפְנֵי, המלאך אמר אל הממונים תחתיו להעביר פשע ולכפר חטאת, הסירו הבגדים הצואים מעליו, ר"ל שלא ישא עונש בעון בניו, וגם י"ל שבניו גרשו ונשותיהם, ובאר לו כוונת המשל ראה העברתי מעליך עונך, ר"ל העונות שהם עליך מבחוץ ע"י הבגדים שהם דמיון הבגדים שהם מבחוץ, העברתי ותלכש בגדים נקיים, ר"ל תלכש זכויות תחתיהם".

אם כן המלאך בשליחותו של הקב"ה מסיר מעל יהושע את הבגדים המלוכלכים מהעונות, ומלביש אותו בגדי הטהרה.

גם כאן בולטת הניגודיות בין הפעלתנות של הפרשה בהקדשת הלוויים, לבין הפאסיביות של ההפטרה בהקדשת יהושע הכהן הגדול.

ג. השתדלות ובטחון

אם כן מהו המצב האופטימלי? האם הקב"ה מצפה מאיתנו שנשתדל ונפעל במציאות או שנשב בחיבוק ידיים ורק נבטח בו שהדברים יסתדרו מאליהם, או שאולי אין סתירה בזה וההשתדלות והביטחון כרוכים זה בזה? ננסה לדייק את הדברים על פי דרכו של הרב קוק זצ"ל בספרו עין א"ה (ברכות דף נח, פסקה קכ):

"הבטחון הוא מוגדר כשנשלים את חק ההשתדלות במה שהוא בידנו, ומה שאין יכולת שלנו מגיע לזה, שם הוא מקום הבטחון. כי במקום שהיכולת מתגלה חלילה להשתמש בבטחון, שאין זה בטחון כי אם הוללות ומסה כלפי מעלה...".

הקב"ה מצפה מאיתנו להשתדל עד היכן שידינו מגעת ורק כאשר אנו מגלים שהשתדלותנו לא הועילה, אז מגיע הביטחון בה' שהדברים יסתדרו מאליהם, אך כאשר יש יכולת לאדם לפעול והוא מעדיף להשתמש בביטחון ללא השתדלות כלל הרי זה מראה על זלזול כלפי מעלה משום שהקב"ה מצפה מאיתנו להשתדל.

ד. השתדלות ואמונה

מדוע אנו צריכים להשתדל? הדברים מתבארים יותר על פי פירושו של הרב קוק זצ"ל על הגמרא במסכת שבת (נג:)

"תנו רבנן: מעשה באחד שמתה אשתו והניחה בן לינק, ולא היה לו שכר מניקה ליתן, ונעשה לו נס ונפתחו לו דדין כשני דדי אשה והניק את בנו. אמר רב יוסף: בא וראה כמה גדול אדם זה, שנעשה לו נס כזה! אמר לו אביי: אדרבה, כמה גרוע אדם זה שנשתנו לו סדרי בראשיתו!".

בדרך הטבע, אותו אדם עני שמתה אשתו ולא היה לו כסף בכדי לשכור מניקה שתיק את בנו, היה ראוי שיפתחו לו שערי פרנסה, שזהו נס דרך הטבע (כפי שמבאר שם רש"י) ולא שיעשה לו נס כל כך גדול עד כדי שינוי הטבע, ומתוך כך נחלקו החכמים האם זה מראה על גדולתו של אותו אדם או שמה ההיפך?

הרב קוק בספרו עין א"ה (שבת, שם) מבאר את מהות המחלוקת. "אמנם עם כל הגדולה שבנפש, עלינו לזכור תמיד, שאהבת הטבע המסודר וחינו הפנימי, היא יסוד מוסד לחכמה, לשיחה קדושה בהוד אלה, וליושר לבב. ע"כ, מציאות הנסים הוכחה לבא מצד אותו המעמד הלקוי שנמצא בבניא, שמצד עצם טבעם היו נוטים אל כל מה שהוא נגד השכל והיפוך היושר. ע"כ הם צריכים הדרכה כזאת שתשפיע בהם השפעה של היפוך סידור הטבע שלהם, שינצח השכל והמוסר את שרירות הלב הטבעית, שההסתכלות בפלאי אדון כל בהריסות הסדרים הקבועים הטבעיים למטרה רוממה נשגבה כמוסר וחכמה, מנשא את הנפש מתוך עומק השפלות של החפץ העצמי שלה אל הכבוד והמעלה. אבל גם זה בעצמו גרעון גדול הוא, כל זמן שהאדם מצד עצמו הוא כ"כ שפל ופועט, עד שהטבע שבלבו עצמו הוא יכול להיות נוהג אותו בדרכי חושך, עד שירק אז ירפא ע"י התאימו את ממשלת נפשו אל הממשלה האלוקית שבשינוי סדרי בראשיתו".

אין ספק שנס היוצא מדרך הטבע הוא מפעים ומרגש מאוד, ואכן אנשים רבים מצפים לנס שהוא נגד השכל האנושי, וכן ודאי שכאשר קורה נס כזה יש בזה השפעה ישירה על האדם, ואף אם הוא היה ברמה אמונית נמוכה מיד הוא מתעורר ומתקרב לקב"ה, משום שהוא חווה באופן מוחשי את כוחו האדיר של הקב"ה, וכל שכן אם הנס התרחש בעבורו אז הוא גם חווה את ההשגחה הפרטית ואז הוא מרגיש את אהבת ה' אליו, אך עם כל זה צריך לדעת שהקב"ה עושה ניסים דווקא כאשר האדם נמצא ברמה אמונית נמוכה ולכן הקב"ה עושה לו נס בכדי לחזק את אמונתו.

"אבל המגמה הטהורה שאין עמה גרעון, היא שישוב הלב לטהרת טבעו, והחפץ היותר טהור ונשגב יהיה שוה עם החפץ הטבעי של האדם, ואז כבר ההדרכה היותר נשאה באה עם הדבקות היותר עליונה בטבע הסידורי ואהבתו. ע"כ, עם כל הגדלות שאנו מרגישים בניסים, אין אנו צריכים לשכח כי רק נתפלא עליהם, אבל לאהבה נאהב את הטבע, את חק הכללי התדירי שבו חקק צור עולמים ב"ה את עולמו לעדי עד. ועם הגדולה שמי שנעשה בו נס בעצמות היוויותו וטבעו, נחוש ג"כ שיש כאן גרעון, שנשתנו עליו סדרי בראשית, ונאהב בכל לב את השלמות הגמורה שאין עמה גרעון, את המוסר הטהור שיהיה נובע מתוך הלב, שיהיה לב בשר...".

ההדרכה הנכונה היא, שיהיה אדם מלא באמונה ומתוך כך הוא ישתדל לפעול במציאות בדרך הטבע, משום שאז זה מראה על אמונתו החזקה בקב"ה שברא את העולם בששת ימי בראשית ודווקא כך הוא רוצה להנהיג את העולם, ומתוך ההשתדלות מתחזקת אמונת האדם יותר. אמנם כאשר קורה נס אכן ישנה התפעלות גדולה, אך לאחר התפוגגות ההתפעלות גם האהבה לקב"ה מתעמעמת, לעומת זאת כאשר האדם משתדל ופועל במציאות ורואה ברכה בעמלו, הוא מבין שהקב"ה מלווה אותו בכל צעד ושעל, וכך אט אט מתחזקת האמונה והאהבה בקב"ה.

ומתוך כך נובעת המחלוקת בגמרא, שבעצם מבטאת את שתי נקודות מבט על הנס, מצד אחד יש בו התפעלות גדולה שמחזקת את מי שיש בו גירעון באמונתו, ומצד שני הגירעון מעיד שאותו אדם אין בו אמונה מוחלטת בקב"ה ולכן בא הנס.

וכעת ניתן אולי לברר את ההבדל שבין הפרשה להפטרה, ההבדל הוא בין הדורות, בזמן עבודת המשכן עם ישראל היה בדרגת אמונה מאוד גבוהה, ולכן הקב"ה מצווה את אהרון להשתדל ולפעול במציאות האלוקית, אך בתקופתו של זכריה הנביא שהיא תקופת תחילת בית שני, עם ישראל היה ברמה רוחנית מאוד ירודה, ולכן הם היו זקוקים לניסים גדולים ולהבנה שהקב"ה עושה הכל גם ללא עזרתם כפי שקרה לעם ישראל ביציאת מצרים בכדי לחזק את אמונתם.

לסיכום, הקב"ה מצפה מאיתנו להשתדל עד כמה שידינו מגעת לא מתוך הרגשה של כוחי ועוצם ידי אלא מתוך ביטחון מוחלט בה', שהוא יסייע לנו לאורך כל הדרך וכך מתחזקת יותר ויותר אמונתנו, ואם אנחנו מרגישים שאין לנו יותר אפשרות להשתדל כאן נכנסת מידת הביטחון המוחלטת בקדוש ברוך הוא שהדברים יסתדרו תמיד לטובה ולברכה.

שבת שלום, יניב

השיעור השבועי
מידי חמישי | 20:15
בבית"כ 'מסילת ישרים'
ובשידור חי בערוץ היוטיוב של המכון

הצטרפו לקבוצות הוואטסאפ של שדרות בארזים: 052-8064345 - בהודעה

נשים גברים

הרב והאריה

בשנת תרס"ז (1907) עלה הרב בנימין שאולי הכהן משיראז שבפרס לירושלים שבארץ ישראל.

את הדרך עשה במסירות נפש בשיירה על גמלים וחמורים יחד עם עוד כמה משפחות. האהבה לארץ שהייתה נטועה בליבה היא זו שנתנה להם כח גם בימים הקשים ובדרכים המסוכנות. באחד מן הן הימים בעוד הם צועדים בחום הכבד, ראו לתדהמתם אריה עומד על רגליו ומבקש לזנק לכיוונם. בני השיירה פחדו מאוד ונסו לאחור בניסיון להציל את נפשם, ואולם הרב בנימין שאולי שצעד בראש השיירה, הלך לקראת האריה בלי חשש, פנים אל פנים, כשבידו חרב חדה.

בני השיירה צעקו לרב: "הרב ברח!!" וככל שהתקרב הרב לאריה ידעו כי דינו עומד להיגזר. אך להפתעתם הרבה, האריה לא התנפל באכזריות על הרב, והרב מצדו לא נלחם בו כדי להרגו. ממרחק רב ראו בני השיירה את הרב בנימין כאילו הוא מנהל לא פחות מאשר 'דו שיח' עם האריה. בסיום המחזה המוזר, ולתדהמתם הרבה נראה האריה מרכין את ראשו ומתרחק מהמקום. בני השיירה ניגשו אל הרב בנימין ושאלו אותו בסקרנות גדולה: "הרב מה עשית לאריה? כיצד בכלל ניגשת אליו? האם אמרתם לו שמות קודש מיוחדים?" אך תשובתו של הרב הייתה אחרת: "אני עשיתי השתדלות מתוך אמונה ובטחון בה' יתברך, היה בדעתי להקריב את נפשי למען בני השיירה כדי שלפחות תזכו אתם לעלות לארץ הקודש, וכל שאמרתם לאריה הוא: 'אנו בדרכנו לירושלים ובשיירתנו אלמנות ויתומים...'. "